

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenként egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések
szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére
kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész.
NYIREGYHÁZA.

A lap ára egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.
Hirdetés ára oldalanként 40 kor.

PARTALOM-JEGYZÉK: Vezércikk. A mi horvátjaink. *Morgenthaler Ferenc.* — Az „utasítás“ a nem állami elemi népiskolákról
stb. *Kund Sámuel.* (Folyt. köv.) — **Tárca.** Egy áttérés története száz év előtt. *Frenyó Lajos.* (Vége.) —
Belélet. — Nekrológ. — Irodalom. — Hirdetések. —

A mi horvátjaink.

— Két közlemény. —

II.

Eközben békés hangulat kezdett uralkodni a magyar egyházban s maga a bányakerület érdemes felügyelője meg tudta győzni a felzúgott kedélyeket a felől, hogy a horvát-szlavon egyházak eljárása, ha a magyar egyház álláspontjáról tekintve nem is egészen korrekt, mégis a körülményekből érthető s megbotásítható. Az ő ajánlatára elhatározta az egyetemes közgyűlés, hogy a magyar ministerium útján megkeresi a horvát kormányt, hogy a horvát-szlavonországi protestánsok ügyét törvényileg rendezze. Ennek a határozatnak következménye az 1898. május 7-iki törvény. S ha már most a bányakerület vagy az egyetemes gyűlés hivatkozik a zsinati törvényekre, nem azért mert „hogy Őfelsége a koronás király a horvát-szlavon egyházakra is kiterjesztette a mi magyarországi zsinati törvényeinket“ mint Mohácsy állítja; hanem azért hivatkozik az egyetemes gyűlés a zsinati törvényekre, mert az *törvényes uton lett törvénné*, s a magyar evang. egyház nem „üthet részt“ a horvát autonómián, ha egy horvát-szlavonországi törvényre — a milyen a zsinati törvény 1898 óta — hivatkozik.

Joga van erre hivatkozni. A horvát-szlavonországi törvény s nem „a királyi intézkedés“ adja meg hozzá a jogot. E nevezett törvény első pontja szerint a horvát-szlavonországi protestánsok „alkatrészét“ képezik a szt. István korona országai egységes protestáns egyházainak, a második pont kimondja a synodusok által eddig alkotott, mint ezentúl alkotandó törvények Horvát-szlavon országokban való érvényét, de oda teszi ama nevezetes záradékot „az egyik és másik esetben Horvát-szlavon országok gos törvények határain belül és különösen azon közjogi helyzetnek teljes figyelembe vétele mellett, amelyet ugyanezen országok szt. István ko-

ronája országainak keretében elfoglalnak.“ Evvel biztosítva van az 1868-iki autonomia bizonyos tekintetben s avval, hogy úgy a bányakerület, mint az egyetemes egyház úgy bánik a horvát-szlavon esperességgel, mint a többivel, megsérti ezen törvényt.

E törvény különleges helyzetet biztosít a horvát protestánsoknak a szt. István korona országai protestáns egyházainak egységén belül. Ezen különleges helyzetet el kellene ősmernie a magyar egyetemes egyháznak is s oda kellene hatni, hogy ezen különös helyzet új törvényben szabályoztassék.

Ezek után megfelelőhetünk két kérdésre. Az egyik: Vajjon minden bán ily állást foglalt-e, mint Roits Milán bán-helyettes? Felelet: „nem. — Khuen-Hédervary a statusquo megsértésének tartotta volna az elszakadási törekvéseket.“ A másik kérdés: Vajjon milyen a protestánsok helyzete Horvát-szlavon országokban? A felelet: *A horvát politikai közegektől hathatós támogatásban részesülünk s vallásszabadságunk ha nincs is strikte kimondva, mégis az 1898. május 7-iki törvényből következik s ezen törvény anyagi segélyt is biztosít nekünk.*

Létünk így biztosítva van, de nem az 1868-iki kiegészítés biztosítja, hanem az 1898. május 7-iki törvény, mely a magyar ev. egyházhoz esatol bennünket. Ez a törvény az alap, melyen nekünk haladnunk kell, hogy ha azt akarjuk, hogy az evangelium minél nagyobb erővel terjedjen ezen országokban. De követeljük az anya-egyháztól azt is, hogy tétlenségével s jogos követeléseink elutasításával helyzetünket ne nehezítse. Hiszem, hogy a magyar egyetemes egyház is vallja azt, amit Mohácsy L. t. i., a fő az, hogy a protestantizmus hódítson! Ha pedig ezt vallja, úgy csak nem zárkozhatik el egy új törvénynek létesítése elől, mely a horvát-szlavon országok közjogi helyzetét figyelembe véve, szabályozná a horvát evangelikusoknak az egységes egyházhoz való viszonyát.

Zsinattartás előtt állunk amúgy is, ideje-

korán fel kellene ezt az ügyet is venni a zsinat tárgyai közé, s bizottságot kellene kiküldeni, mely gyökeresen áttanulmányozná a dolgot s a zsinat elé kész indítvánnyal léphetne. Vagy pedig fel kellene hatalmazni a horvát-szlavon esprességet, hogy érintkezésbe lépve a horvát kormánnyal, terjessze a zsinat elé ebbeli javaslatát.

Akár így, vagy ha másoknak jobb indítványuk van, akár a jobb indítvány szerint intézik is el a dolgot, a fő az, hogy *valami tétessék!* Én csak azt kívánom, hogy az egység — ha nem is a teljes administratív egység, legalább a lelki, a hitbeli egység és közösség — fönntartassék.

Én ragaszkodom ezen egységhez. Ragaszkodom pedig azért, mert az 1898. május 7-iki törvény százados gyakorlatot törvénné emelve kimondta ezen egységet. Ragaszkodom azért is, mert e törvény a legelső, melynek *szelleme* — szóval itt sincs kimondva — a vallásszabadságot Horvát-szlavon országokban elismeri. Ragaszkodom azért is, mert meg vagyok győződve, hogy a protestantizmus csak addig életképes ez országokban, amíg egységét az anyaegyházzal fenntartja. Ezen meggyőződésemet az itteni protestantizmus történetére alapítom.

S ha ma nagy hálával s elismeréssel adózom a horvát kormánynak úgy erkölcsi mint anyagi támogatásáért, azért még sem vagyok híve az *elszakadásnak* s a „külön szervezésbe“ csak úgy tudnék belemenni, ha a horvát törvényhozás olyan törvényt hozna, mely a protestánsoknak *szabad önálló autonomikus fejlődését örök időkre biztosítaná.* Ez esetben — úgy hiszem — nem volna ember a magyar egyházban, aki az önálló horvát evang. egyház ellensége lehetne!

Ezekben bátorkodtam véleményemet a horvát kérdésben a tisztelt olvasó közönségnek tudtára adni. A csalhatatlanságra éppenséggel nem tartok igényt s nagyon örülök, ha állításaimra a „nagyok“ alaposan rácsafolnak; legalább tanulok!

Ujpázu, 1908. jan. 17.

Morgenthaler Ferenc,
ev. lelkész.

Az „utasítás“ a nem állami elemi népiskolákról.

(Folytatás.)

Az említetteken kívül még nagy számmal követel az Utasítás 25. §-a mellékleteket, u. m.: ujonnan szervezett állásoknál a gyülekezetnek a szervezésre vonatkozó határozatát és annak igazolását, hogy a miniszter az állás szervezéséhez előzetesen hozzájárult (§.), a hitközség anyagi helyzetét igazoló, a járási főszolgabíró (polgármester) által láttamozott

helyhatósági bizonyítványt,* a tanító szolgálati bizonyítványát, tanítókra nézve az iskolaszék szavatoló nyilatkozatát arról, hogy a tanító magyar nyelven helyesen beszélni, írni s tanítani tud (f), annak igazolását is, hogy a magyar anyanyelvű tankötelesek magyar oktatásban részesülnek, hogy a magyar nyelv, a számolás, a hazai földrajz és történelem, a polg. jogok és kötelességek a miniszter által is jóváhagyott tanterv szerint és óraszámában, kizárólag az általa is engedélyezett tankönyvek és tanítási segéd-eszközök használatával történik és a miniszter által is helyben hagyott hazafias tartalmu olvasókönyvek és tanszerek használatnak; általában minden kérvény mellett igazolandó, hogy a tantervek méretei megfelelnek a törvény követelményeinek, hogy az egyes tantermekbe hány tanuló van utalva (U. 25. g.), hogy az egyházi főhatóság a segély kéréséhez hozzájárul, hogy a községben van-e még más iskola is, milyen jellegű, hány tanító, hány növendék látogatja, államsegélyt élvez-e, milyen tannyelvű (k.) és ezen esetben a községben levő összes tankötelesek száma is kimutatandó; és végül, hogy a tanító a törvényben előírt esküt letette, (szinte fölösleges, mert hiszen egyik eredeti példánya ennek az igazolásnak a tanfelügyelő kezében van).

Előfordulhat az az eset, hogy most az ámeneti időszakban üresedésben van, vagy üresedésbe jut olyan tanítói állomás, amelyhez kötötten az 1907. évi XXVII. t.-c. alapján államsegély-engedély erre még nem volt (Ut. 26. §.), mivel a tanító sem fizetékiegészítésre, sem korpótléokra nem bírt igényvel, a jövőben pedig a gyülekezet az államsegélyt biztosítani és igénybe akarja venni. Tanácsosnak vélem ily esetben a miniszterhez a törvény 15. §. a., é., d. pontjaiban és illetve az Utasítás 25. §. a., b., d., g. pontjaiban felsorolt okmányok mellékelésével kérvénnyel fordulni, hogy az államsegélyt kilátásba helyezze, bár a segély csak az idézett törvény érintett szakasza b. pontjában foglaltak beigazolása után lesz kiutalványozható. Tanácsosnak vélem a kérvényezést abból az okból, mivel különben féltő, hogy az a tanítói állás ujonnan szervezett tanítói állásnak fog tekintetni, mely az államsegélyre (Utas. 29.) csak azon esetben tarthat igényt, ha a miniszter az állás szervezéséhez előzetesen megadta beleegyezését és amelyen a tanító nem azon naptól fogva élvezheti az államsegélyt, amelyen állását elfoglalta, hanem csak azon naptól fogva, amelyen a miniszter az állás szervezését, a választást is jóváhagyta. A kérvényezés elmulasztása tehát hátrányokkal járhat.

A tanítói állomás szabályszerű betöltése után az államsegély utalványozását kéro folyamodványokhoz melléklendő a megválasztott tanítónak oklevele, szolgálati bizonyítványai, községi illetőségi bizonyítványa (Ut. 26. második bekezd. 25. §. e.). De rendel az Utasítás azt is, hogy az államsegély kiutalását kéro folyamodáshoz csatolandó még helyhatósági bizonyítvány, mely igazolja, hogy a szóban forgó tanítói állás mi módon jött üresedésbe és csatolandó még a pályázat-hirdetés, a beérkezett pályázati kérvényekről szerkesztett részletes és hiteles minősítési táblázat, a választási jegyzőköny és az utasítás 19. §-a értelmében kiállított díjlevél. A díjlevélről és a

* Ezzel összefüggésben megjegyezzük, hogy újabb miniszteri rendelet szerint a felekezeti tanítók fizetékiegészítése s korpótléka fejében elnyerni kívánt államsegélyek engedélyezésére vonatkozó kérvényekhez a hitközségi vagyoneleltárak melléklése nem szükséges.

választási jegyzőkönyvről már elmondottam véleményemet, itt csak a hirdetési pályázat, a minősítési táblázat fölterjesztésének és annak a bejelentésnek elrendelésére akarok kiterjeszkedni, amely bejelentéssel helyhatósági bizonyítvánnyal kell igazolni, hogy a tanítói állás mi módon jött üresedésbe. Annak igazolására, hogy minő törvényszakaszon alapul az Utasítás azon rendelkezése, hogy helyhatósági bizonyítvánnyal igazolandó, mi módon jött üresedésbe a tanítói állás, idézi az Utasítás az 1907. évi XXVII. t.-c. 25. §-át. Ez a szakasz azonban csak a községi iskolákra vonatkozik, nem a hitfelekezeti iskolákra. A törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott Utasítás 26. §-a (második bekezdés) ha általánosságban a községi s felekezeti iskolákra vonatkoztatnák, túlterjeszkedik a törvényen. De ettől eltekintve, a helyhatóság legfőlegb a községi iskolákról tudhatja azt (községi iskolaszéke által), mi módon jött üresedésbe a tanítói állás; a felekezeti iskoláknál mi módon jött üresedésbe a tanítói állás, azt a helyi hatóság csak aképp tudja meg, ha a felekezeti hatóságtól megkérdezi vagy pedig csak hallomásból tudja meg; nagyobb helyeken azt se tudja talán, hogy az állás megüresedett.

Ami az Utasításnak (26. §. utolsó pontja) azon rendelkezését illeti, hogy az Utasítás 25. §. e. pontjában említett okmányokon kívül még a pályázati hirdetés, a beérkezett pályázati kérvényekről szerkesztett részletes és hiteles miniszteri táblázat is felterjesztendő, ez két oknál fogva sérelmes, elsőben, mivel az 1907. évi XXVII. törvény erről mit se tartalmaz (15. §.), és másodsor, mivel egyházunk önkormányzati jogát szorítja meg; mert önkormányzati jogunkból kifolyólag alkotott tanítóválasztási szabályrendeletünk semmit se tud arról, hogy az üresedésben levő állásokra pályázatot kell hirdetni.

Aggályos az Utasítás (34. §. 31 és 4. bekezdés) azon rendelkezése is, hogy ha az iskolaszékek a tanítói állomásokon beálló bármiféle személyi változást vagy a tanítói állomások beszüntetését, esetleg újak rendszeresítését 15 nap alatt a tanfelügyelőnek be nem jelentik, a tanfelügyelőnek jogában áll az illető mulasztó ellen rövid úton rendbirságot alkalmazni, a nélkül, hogy a rendbirságot eljárási és a jogorvoslat keresése szabályozza volna.

Aggályos végül a törvény 15. §-ának bevezetése is, hogy a miniszter a törvényhozás által ezen célra engedélyezett összegből a tanítók fizetését kiegészíti. Hát ha ezen célra engedélyezett összeg nincs, ha vagy exlex idején vagy azért, mivel az engedélyezett összeget a kiutalások már az utolsó fillérig kimerítették, nincs ezen célra engedélyezett összeg, vajjon akkor mi történjék? Várjon a tanító az öt jogosan megillető fizetésre, míg az akadály megszűnik, avagy a gyülekezet, melynek szegénysége hivatalosan meg van állapítva, kényszerítessék az állam helyett pótolni a hiányt? . . . Ez idő szerint bírja az állam pénztára.

A napokban olvastam a „Vasvármegye“ című lapban, hogy a Szremi róm. kath. népiskola számára a miniszter 800 korona államsegélyt helyezett kilátásba a második tanító-alap fizetésének kiegészítésére, a kezem közt levő miniszteri rendelet szerint pedig a koltai ág. h. evang. elemi népiskolánál második tanítói állás szervezésére 600 korona államsegélyt. Örüljünk e, búsuljunk-e, nem tudom.

Kund Sámuel.

T Á R C A.

Egy áttérés története száz év előtt.

Irta. Frenyó Lajos.

(Folytatás és vége.)

Mikor a tanítási időnek alig harmadrésze letelt, kitört az alesperesből a düh, Senknek nemesi voltára is kellett hivatkoznia, hogy megvédje magát. Augusztus 4-én az alesperes abba akarja hagyni a tanítást. Erről Senk bizonyítványt kér két tanutól, akik igazolják, hogy a tanítás látogatását megkezdte, de az alesperes annak folytatását megtagadta. A bizonyítványt Turtsányi Mihály lizskai bíró és Balga János bíró állítja ki.

Senk 1795. augusztus 11-én panaszt emel Németh alesperes ellen az egri püspöknél, hogy nem érvekkal akarja megcáfolni ellenvetéseit, hanem gúnyjal; azt követeli tőle, hogy az előterjesztett igazságot tekintely alapján higgye a helyett, hogy alapos okokkal bizonyítaná. Jelenti, hogy három napja Németh felhagyott a tanítással s kéri a püspököt, utasítsa az alesperest a tanítás folytatására s arra, hogy a hiendöket ne tekintéllyel erőszakolja reá, hanem érvekkal bizonyítsa. Ha pedig Németh tovább nem tanítaná, akkor a püspök hallgassa meg és oszlassa el scrupulusait, ő ugyan jobban szeretné, ha Németh tanítaná tovább is.

A püspök ugyan erre a levélre nem válaszolt, hanem eredménye mégis volt, még pedig az, hogy Németh 1795. aug. 15-én keltezett levelében felhívja Senket a tanítás látogatásának folytatására. Senk aug. 17-én kapja a felhívást Sárospatakon, ahol akkor tartózkodik, amint azt a sárospataki bíró bizonyítványa igazolja.

Másnap visszament Lizskára, de Németh ismét megszakította a tanítást s bár a hat hét letelt, a bizonyítványt nem akarta kiadni, sem azt a pár napot, amely az ő számítása szerint a hat hétből még hátra volt, betartani. Erről Senk ismét bizonyítványt szerzett Lizska város bírójától. A bizonyítvány 1795. aug. 29-én kelt.

Németh a tanítás folytatását egy hétre elhalasztotta, mire Senk felterjesztést írt a vármegyéhez s azt be is nyújtotta volna, ha Németh több mint 11 napot mondott volna a hat hétből hátralevőnek, de ezt inkább kitartotta, mint a vármegyét molestálja. A felterjesztést azonban közli. Kéri benne a vármegyét, hogy engedje meg neki az áttérést, mivel a hat hetet kiállotta, hivatkozik az 1790—1. 26. törvénycikkre. Ha olyan eljárások ismétlődnek, úgy mond, mint a Némethé, az nem egyes személy, hanem az evangélikusok veszedelme lesz. A 26. t.-cikk az evangélikusok kedvéért hozatott, csak a csábítást tiltja, de az ő esetében ilyen nincs; igazolja a fenti bizonyítványokkal, hogy a hat heti oktatást kiállotta. De Németh úgy tesz, mint a halállal alkudozó, aki azt kötötte ki, hogy addig él, amíg egy „Mi Atyánk“-ot elmond, de befejezni sohasem akarta.

A 11. nap kitöltése után Németh nem adta ki a bizonyítványt azt mondván, hogy csak akkor adja ki, ha Senk fennálló skrupulusait az egri püspökkel közölte. Senk ezt örömmel tette, mert ezek még erősebbek lettek a hat, illetve tizenkét hét alatt.

Felterjesztésében előbb a következőket jelenti ki:

1. Istent nem szabad kiábrázolni. 2. Isten egy — három személyben. 3. Krisztus az üdv egyedüli

útja. 4. Krisztus érdeme hit által tulajdoníttatik nekünk. 5. A hit bennünk kívülről Isten ígéje, bejűről a Szentlélek által ered. 6. A hitet erősítik a szentségek, amilyen kettő van: a keresztség és urvacsora, többet alkotni az embereknek nem szabad. 7. A keresztséget, 8., urvacsorát, 9., az egyházat ref. felfogás szerint határozza meg. 10. Akik igazán hisznek a Krisztusban, nemcsak megigazulnak, de meg is szentelődnek már ez életben a Szentlélek által s megdicsőülnek a jövőben. A kik igaz, t. i., cselekedetek híján való hit nélkül élnek, örök kárhozatra jutnak.

Ezután előadja, mi nem tetszik neki a róm. kath. s mit helyesel a ref. egyházban.

1. Az ész és kijelentés tanítja, hogy Isten lélek, kit kiábrázolni nem szabad, ezt tanítják a reformátusok, a róm. katolikusok azonban Istent is kiábrázolják s ez által alkalmat adnak a tudatlanoknak bálványimádásra, a gondolkodóknak pedig botránykozást okoznak.

2. A reformátusok tanítják, hogy Krisztus az üdv egyedüli útja és közbenjáró, de a róm. katolikusok a szenteket is úgy tekintik, őket segítségül hívják, imákat intéznek hozzájuk és egy bizonyos Kristófhhoz, akinek létezése sem biztos, épenséggel a Szentháromság nevében imádkoznak. Hiába mondják, hogy a szenteknek nem oly közbenjárást tulajdonítanak, mint Krisztusnak s hogy különbség van Krisztus és a szentek élete között. A szentek tisztelete ellen a következőképen érvel:

a) Mint Isten, úgy Jézus sem engedi át a maga dicsőségét senkinek, még a szenteknek sem, hiszen az elsők közülök elhagyták őt és mint a jegyes az ő jegyesének nem engedne meg legkisebb vonzalmat sem legjobb barátai iránt sem, úgy Jézus sem engedi meg az ő jegyesének: az egyháznak, hogy a szentekhez vonzódjék.

b) Jézus a megfáradottakat magához hívja és nem utalja a szentekhez, sőt igéri, hogy amit az ő nevében kérünk az Atyától, azt megadja nekünk. A szentek tisztelete tehát Kristus parancsa ellen van, hűtlenség, engedetlenség, megvetés iránta.

c) Jeremiás 17. r. 5. v. szerint átkozott, aki emberekben bizik, a szentek pedig azok.

d) A közbenjárónak egyenlőnek kell lenni az Atyával, a szentek pedig nem egyenlők.

3. Az Írás és a reformátusok tanítják, hogy Krisztus elégtétele legtökéletesebb, vére bűneinktől megtisztít, a róm. katolikusok pedig ennek határát csak az eredendő bűnre korlátozzák.

4. Krisztus egyedüli főpap Melchisédek rendje szerint, áldozatát ismételni nem kell s a róm. katolikus papok a misében mégis naponként mutatnak be áldozatokat.

5. Pál azt tanítja, hogy a megigazulás hitből van, a reformátusok is ezt tartják s kombinálják Jakab apostol tanításával a hitről és cselekedetekről, a tridenti zsinat pedig az így vélekedőket átkokkal sújtja.

6. A hit a Szentlélekisten ajándéka, tanítja Pál és a reformátusok.

7. Krisztus csak két szentséget rendelt és senki sem rendelhet ilyet, a róm. katolikusok mégis hetet tartanak és két, egymásnak ellentmondót állítanak fel: a papszentelést és házasságot.

8. A reformátusok a Szentírással és az egyházi atyákkal egyezően nem a szentségek elhanyagolását, hanem megvetését kárhoztatják, de a róm. kath. egy-

ház a bármi lehetetlenség miatt meg nem kereszteleket kizárja a menyországból.

9. A Szentírás és a reformátusok tanítják, hogy nem az a keresztség tart meg, mely a test szennyét lemossa, hanem a tiszta jó lelkiismerettel való valótlástétel Istenről, Jézus feltámadása által s hogy egyedül Krisztus vére tisztít meg a bűntől a Szentlélektől való megújulás által, de a tridenti zsinat átkot mond azokra, akik másképen vélekednek, mint ő.

10. Az úrvacsora szereztetési ígéből ezeket: „Ez az én testem“, a reformátusok tropikusán magyarázzák. A kenyér és bor Krisztus testének és vérének szentségei (sacramenta), symbolumai, pecsétjei, (sigilla), aki azokat hittel veszi, Krisztussal a hit által lelkiileg egyesül és hitében megerősödik. A betűszerinti értelem absurd, istentelen és ellentmondásos. Hogy ellentmondásos, azt következően bizonyítja:

a) A kenyérnek Krisztus emberi testévé kellene átlényegülnie. Ha pedig Krisztus emberi teste nem bír semmi emberi sajátsággal, mivel láthatatlan, sem érintés, sem szaglás, sem izlés által nem vehető észre, sem foggal nem harapható, sem le nem nyelhető, nem táplálja a testet, hanem a lelket. b) Ebből következnek, hogy Krisztus teste, mely a miénkhez lenne hasonló, több helyen vagy mindenütt lehetne, hogy magától külön áll (distet.), önmagától eltávozik, önmagához közeledhetik, hogy magánál nagyobb és kisebb, hogy kisebb az ő részeinél és a részben foglaltatik az egész test. c) Következnek, hogy léteznék olyan test, mely maga magát eszi, vagy legalább ehetné, olyan, amelynek egyik helyen épen ellenkező sajátságai lennének, mint a másikon, olyan, mely itt látható, amott láthatatlan, itt kiterjedt, osztható, amott hely nélkül való, kiterjedetlen, oszthatatlan, amely a sírból feltámadt, azt azonban nem hagyta el, amely a földről égbe szállt, mégis a földön maradt, amely a földről égbe szállt, mégis a amely az égből földre jövendő, mégis a földről soha el nem távozott, vagy az eget sohasem fogja elhagyni. d) Következnek, hogy az accidentiák nélkül való test rejtőzik lényeg nélkül való accidentiák alatt, hogy a test, mielőtt keletkezett, már létezett, hogy némely szavak elmondása után oly egyén produkálta önmagát, mely már előbb létezett, mely más egyénből csinálódott. e) Következnek nem általában szemlélt kenyérnek általában szemlélt emberi testté, hanem kizárólag ennek a kenyérnek kizárólag ezzé a testté, — mely test már a változás előtt megvolt, — változása. Ezek mind ellenmondásosak és az Istentől adott helyes ésszel ellenkező elvek.

Ezután a transsubstantiatio *absurditását* kezdi bizonyítani.

Megtörténik néha — ugymond — a papok gondatlansága miatt, hogy az ostyát megeszik az egerek és egér ürülék lesz belőle, vagy férgek keletkeznek benne. Az elsőt ő maga látta öt év előtt a vehéci templomban, utóbbi a luxenburgi consistorium tapasztalta. Ezt Schmid Miklós dominikanus szerzetes és luxenburgi theologiae Professor említi, aki a férgectől hemzsegő ostyát feljebbvalói parancsából lenyelte. Kérdés, miből keletkeztek a férgek? Krisztus testéből? Nem lehet, mert az romolhatatlan és megdicsőült. Az accidentiákból? Nem, mivel minden szaporodáshoz anyag kell. A szaporodáshoz ezenkívül mozgás is kell, Krisztus teste pedig mozdulatlan, tehát a kenyér lényegének kell ott lenni, ha pedig az van jelen, nincs transsubstantiatio. Itt nem lehet

csodáról szó, mert ha Isten az ő egyháza terjesztésére csodát tett a próféták és apostolok által, miért tenne csak itt. Ha szóról-szóra értelmeznők, nem is ember, hanem isten-evésről lenne szó.

Jézus a szereztetési ígéket Senk szerint képiesen, symbolikusan értette. Az úrvacsora célja emlékezés és ehhez a communió elég, ha nem az élő, de a megfeszített Krisztussal communiálunk is. Ha Krisztus a transsubstantiációra célzott volna, nem mondta volna: „Ez az én testem“, de: „Ez én vagyok“, mikor pedig külön kiemeli a testet a vérről szemben, nem élő, hanem meghalt testére gondol, tehát nem érti betű szerint. *Est* annyit jelent, mint *significat*. Nem az indicativus, hanem az imperativus jelez transsubstantiációt. Az apostolok is tropikusan értették. A héberben egyébként a *significat* csak *est*-tel fejezhető ki. Pál apostol a kenyeret a consecratio után is kenyérnek mondja s az egyházi atyák sem értették szószerint.

11. Krisztusnak nincs szüksége helyettesre, a róm. katolikusok mégis a pápát tekintik ilyennek.

12. A Szentírás nem tud purgatóriumról, ezt csak a róm. katolikusok eszelték ki.

Ezekben sorolja el Senk az ő kifogásait a róm. kath. egyház tanítása ellen rendszeresen, összefüggően, érvekkel megindokolva, szentírási helyekkel igazolva széles alapon, úgy, hogy nemcsak laikusnak, hanem theológiában jártas szakembernek is becsületére válnék.

Erre a felterjesztésre, mely 55 oldalra terjed, az egri püspök: gr. Eszterházy Károly 1795. okt. 12-én válaszol. Hívja Senket Egerbe, ő szívesen látja s igéri, hogy meggyőzi, kétségeit eloszlatja.

Senk 1795. október 25-én egy utolsó levelet intéz a püspökhöz, kijelenti benne, hogy nem áll el szándékától, kéri a püspököt, adassa ki a bizonyítványt számára az alesperes által a hat heti oktatás látogatásának elvégzéséről.

Senk élve a gyanuval, hogy Németh alesperes most is vonakodni fog a bizonyítványt kiadni, a lizikai bírótól kér olyat arról, hogy a hat hetet kitöltötte. Meg is kapja 1795. nov. 5-én, aláírja Turcsányi Mihály bíró és Saláta Tóth András hitese személy.

Németh alesperes végre 1795. nov. 29-én kiadja a bizonyítványt. Vádolja benne Senket, hogy több ízben tiszteletlenül nyilatkozott, így Jézusról azt mondta, hogy parabolákkal játszott s hogy Pál sokat ígért leveleiben, de „Szent Pálnak is sokakban beletrött a kési.“ Azután, hogy Jézus nem tudta azt kifejezni: *hoc significat*, azért mondta: *hoc est corpus meum*. A poenitentiáról azt mondta, hogy ő az egyházi atyák tanítása szerint vélekedik arról s hogy azok nem tudnak semmit a fülbe gyónásról, hogy azt csak a 6. századtól hozták be. Krisztusnak poklokra való szállását pusztán Athanasius nézetének mondja. A bizonyítvány 1795. november 29-én kelt. Hozzá van csatolva Némethi Imre káplán, Turcsányi Mihály bíró, Saláta András szenátor igazolványa, hogy Senk a fentírt módon nyilatkozott.

Senk védi magát az ő históriájában Németh vádjai ellen s hangsúlyozza, hogy őt Isten vezette elhatározására.

Boldog volt Senk, mikor 1795. december 30-án az úrvacsorát ref. szertartás szerint felvehette.

A rosszakarat azonban még ekkor sem hagyta békén. Azt híresztelték róla, hogy nem meggyőződésből, hanem Szentgyörgyi István sárospataki phi-

losophiae professor egyetlen leányának kedvért tért át, akit pénzesnek tartottak. A leány tetszett ugyan neki, mondja ő, jó nevelése és az apával folytatható kellemes társalgás miatt, de ő nem tetszett a leánynak.

Ezt az alaptalan ráfogást is nemsokára megcáfolta, mikor Szemere közbenjárására csakhamar eljegyezte Kozmafalvi Siday Klárát, tolcsvai nemes leányt.

Nem hagyhatom említés nélkül a már jelzett ellenséges kéznek a Historia végén odairt gúnyos megjegyzését, mely így szól: „Ecce illuminatus per Apostolum Albertum Szemere. Vivat in solatium Ref. Ecclesiae Tolcsevnsis.“!

Ime ez Senk Imre áttérésének története rövid kivonatban. Tanulságos egy történet. Világos bizonyítéka annak, amit egykorú történetírók is állítanak, hogy a helytartó-tanács az 1790—1. 26. t. c. ellenére követelte a hat heti oktatást s hogy a róm. kath. klérus mindent elkövetett, hogy az áttéréseket megakadályozza vagy legalább megnehezítse. De fényes tanújel egyszermind Senk meggyőződésének tisztasága mellett, aki akadályt nem ismerő akarat-erővel tört szándékának megvalósítása felé, amiért emlékezésünkre, kegyeletünkre a legnagyobb mértékben érdemes, követésre pedig méltó. Róla megemlékezni különösen a mai sivár viszonyok közt nagyon helyénvaló.

BELÉLET.

Egyházközségi közgyűlés. A múlt vasárnap d. e. tartotta a hosszúfalu-fürészmezei ev. egyházközség ez évi első rendes közgyűlését. Előző nap este előkészítő tanácsülés tartatott az iskola helyiségében, ahol is egy pár oda nem tartozó, zavargó izgága embernek lecsendesítése utá a tanácskozmány a szokott rendben folyt le s az ügyek kellő alapossággal készítették elő, úgy, hogy a közgyűlés másnap, mikorra is némelyek az egyházközség területén kívül szított zavargást helyezték kilátásba, az elnök határozott és erélyes föllépése folytán a legszebb simasággal és legékesebb renddel folyt le. Tárgyalattak és jóváhagyattak az összes 1907. évi számadások, valamint az 1908. évi költségvetés, mely több mint 500 korona hiánnyal zárul, amely hiányt rendkívüli kivetéssel igyekezett az egyház, formailag legalább elenyésztetni, de a valóságban e rendkívüli kivetést a nagy teher miatt nem eszközölhette. Kivetett az 1908. évi egyházi adó, az u. n. kepe. Ismertettek az egyház múlt évi életének nevezetesebb mozzanatait. A közgyűlésen igen szép számban vettek részt a különben békés és jámbor lelkű egyháztagok.

Lelkésziktatás. Február hó 2-án iktatta hivatalába Kaczián János budapesti esperes a kispest-erzsébetfalvai missió kör lelkészét, Máté Károlyt. Miután a körnek saját temploma még nincsen, a református egyház szíves készséggel engedte át e célra a maga templomát. Az iktatáson részt vett a kispesti róm. katolikus plébános, a református lelkész s a zsidó hitközség rabbija is. Sokan jelentek meg Budapestről, ahol az új lelkész eddig mint káplán működött. Isten áldása kísérje új hivatalában.

Vizesrét. Oly szegények vagyunk, hogy Isten iránti hálával s örömmel kell beszámolnunk minden legcsekélyebb alkotásunkról. A vizesréti egyház is alkotott . . . 10000 K költséggel új, kéttantermes iskolát épített, új tanítói állást szervezett (850 K évi

államsegéllyel), templomát kimeszeltette s kidíszítette 540 K költséggel. A nép szívesen áldoz templomi célokra: Egy özvegy asszony egy csillárt ajándékozott 531 K értékben, Az ifjúság 222 K-t gyűjtött a templom disztítésére. Amerikából 100 K-t kaptunk az iskolára; egyesek 150 K értékű tárgyat ajándékoztak az egyháznak; a lelkészt egy új Luther-kabáttal lepték meg. Kézpénzben a lelkésznek 57 K-t, a tanítónak 17 K-t adományoztak. Lehelfalva, a filia talán még többet adományozott egyházi célokra. A supplikáció 794 K-t eredményezett. Népmozgalmi adataink: született 39 gyermek; meghalt 44 l.; konfirmáltak 23 gyermek; eskettetett 12 pár (tisztá ev.); úrvacsorával élt 1350 l. (120%). Számadásaink melege: Bevétel: 13,880.59 K, kiadás: 13,701.22, maradvány: 179.35 K. Az egyházat a sok építkezés roppant megviselte; már eddig is 6000 K az adóságunk s ez, tekintettel arra, hogy a templomunkat kell fednünk s új tanítói lakásokat kell építenünk, még tetemesen meg fog szaporodni. Most folynak az egyházakban a számadások; ilyenkor szoktak a módosabb egyházak pénztári maradványukból segílyt nyújtani a szűkölködőknek. Mi is, mint ilyen szűkölködő egyház azon alázatos kérelemmel fordulunk a nemes egyházakhoz s a jószívű emberekhez, szíveskedjenek reánk is gondolni, s nekünk is juttatni valami kis segílyt abból, amit az Isten adott. Minden kis adományt hálás szívvel fogadunk s örömmel nyugtázzunk. Vizesrét, Gömörm. A.

Halálozások. F. február hó 11-én kísérték nagy részvét mellett örök nyugalomra a dabronyi evang. sírkertbe *Borbély Sándor* ottani evang. lelkész hitvesét téthi *Karsay Ida* úrasszonyt. A megboldogult leánya volt *Karsay Sándor* győri lelkész és dunántúli püspöknek. Életében — 64 évet élt — valóságos jóltevője, áldása volt nem csak a dabronyi evang. egyház híveinek, de az egész Marcalmelléknek. A természetől örökölt kiváló orvosi hajlamainál fogva különösen sok életet mentett meg. Temetésén résztvett az egész vidék intelligenciája, 5 evang. lelkész, számos tanító, a helyi kath. egyház plébánosa. A szertartást *Kiss Lajos* nagyalásnyai és *Szalay László* nagyszöllősi lelkészek végezték. *Kiss Lajos* a bucsúztatásban szép szavakkal ecsetelte az elhunytban az igazi prot. lelkésznét, a ki — míg férje a lelkeknek nyújtott gyógyírt — a testi sebeket kötözte, gyógyította samaritanusi irgalommal. Emléke legyen áldott! Sokat szenvedett teste leljen nyugalmat a sír ölében! — Egy másik lelkésztársunk családi gyászáról is hirt kell adnunk. *Russ Zoltán* fiatal gádorosi lelkésztársunk vesztette el virágzó korában, 23-ik évében, boldog házasságának 8-ik hónapjában drága hitvesét, Elefánt Etelkát. A mély fájdalomban résztvevő szível osztozunk mindkét lelkésztársunkkal s kérjük reájuk az Úr vigasztaló áldásait. — Ugyancsak fájdalomtelt szívvel olvassuk *Szörády Lajos* tatrangi lelkésztársunk egyetlen fiacskájának, Lászlónak, 7 éves korában f. hó 14-én történt elhunytát. A Vigasztalásnak Ura gyógyítsa meg itt is a sebzett szíveknek fájdalmát.

Pápa. A pápai evang. egyház febr. 12-én délelőtt istentisztelet után közgyűlést tartott Gyurácz Ferenc püspök és dr. Kluge Endre felügyelő elnöklése alatt. A gyűlésen revízió alá vették az egyházi adó hátrálékosok névsorát s negyven szegény egyháztagnak adóját leírták a Németh- és Bognár-alap terhére. A kiküldött véleményező-bizottság javaslata értelmében kimondták, hogy az ősszel rendszeresi-

tendő negyedik tanítói állásra nőtanítót alkalmaznak. A gyülekezet kebelében áldásosan működő nőegylet, valamint a leány- és énekegylet jelentését, amelyben örvendetes haladásról számoltak be, tudomásul vették, úgyszintén örvendetes tudomásul vették dr. Kluge Endre felügyelő ama bejelentését, hogy bold. Pelárgus József és neje 1000 koronát hagyományoztak az egyháznak, s emléküket kegyelettel jegyzőkönyvben örökítették meg. Az ez évben Veszprémben tartandó egyházmegyei gyűlésre gyülekezeti képviselőkül Baldauf Gusztáv püspöki titkár és Nagy Pál tanító küldettek ki. Dr. Kluge Endre felügyelőnek boldog emlékü Lazányi Béla felügyelő érdemeit méltató beszéde után s indítványára egyhangulag elhatározták, hogy Lazányi arcképét a tanácsterem számára megfestetik. Tárgysorozat végeztével dr. Kluge felügyelő, utalással arra, hogy hat éves mandátuma lejárt, felügyelő tisztéről leköszönt. De a közgyűlés szívből fakadó óhajásával s Gyurácz püspök érzelmekre ható kérésével sikerült a visszavonulni szándékozó felügyelőt arra bírni, hogy szép tisztét tovább viselje, ami általános lelkesedést és zajos óvációt keltett. A gyűlést Gyurácz püspök imával zárta be. Ugyanaznap este tartotta az *egyház énekkara* szokásos estélyét és bálját úgy erkölcsi, mint anyagi teljes sikerrel.

Az orsovai ág. hitv. evang. missiói egyházközség f. évi február hó 16-án megtartott rendes évi közgyűlésen Würsching Frigyes m. kir. erdőtanácsost egyházközségi felügyelővé egyhangulag megválasztotta és hivatalába beiktatta. A 14 éven át volt buzgó felügyelője radnai Walland Ernő miniszteri tanácsos, a hajózási hatóság főnöke nyugalomba vonult és lakhelyét Temesvárra áttette, miáltal az egyházközség őszinte sajnálatára megszünt felügyelője lenni.

Érdekes számok. A kormány nem régiben adta ki az 1906-ik évről szóló jelentését, amelyben az igazságszolgáltatásról is találunk igen érdekes adatokat. A jelentés e részben felsorolja csoportosan mindama bűnöket és vétségeket, melyek az elmúlt esztendőben megtorlás céljából a bíróság elé kerültek s felsorolja az ítéleteket is, amelyeket a bíróságok hoztak. Ránk nézve igen érdekesek azok a számok, amelyek az elítéltek vallási viszonyait tüntetik föl. A jelentés e része szerint az 1906-ik évben elítéltetett róm. kath. 29,717 férfi, 6,544 nő, összesen 36,262 egyén; görög kath. 9078 férfi, 1503 nő, összesen 10,581 egyén; ev. ref. 9023 férfi, 1793 nő, összesen 10,816 egyén; ág. hitv. ev. 2958 férfi, 597 nő, összesen 3555 egyén; görög keleti 12,071 férfi, 1478 nő, összesen 13,549 egyén; unitarius 242 férfi, 48 nő, összesen 290 egyén; izraelita 2465 férfi, 297 nő, összesen 2762 egyén; egyéb: 9 férfi; felekezet nélküli: 9 férfi. Ha már most ez adatokat átszámítjuk, akkor — az 1900-ik évi népszámlálás adatait véve alapul — a szoros értelemben vett Magyarországon az egyes vallásfelekezetekből minden száz ezer lakos közül elítéltetett római kath. 445 egyén; gör. kath. 577 egyén; ev. ref. 448 egyén; ág. hitv. ev. 284 egyén; görög keleti 619 egyén; unitarius 426 egyén; izraelita 334 egyén. Anélkül, hogy a számokból következtetéseket akarnánk vonni, constatálhatjuk azt a fölemelő tény, hogy a mi egyházunkra esik a legkedvezőbb arányszám. S ezzel szemben annál jogosabb a fájdalom láttára annak, hogy népesedési, áttérési, reversális arányszámaink egyre szomorúbb a statisztika által feltüntetett eredmény. Tehát — erkölcsi s tegyük hozzá, még eddig tudo-

mányos — szellemi téren is vezetünk, de *hithűség* tekintetében hanyatlunk. Hol itt az összefüggés és hol a népelet következetessége? A pásztorokat és a nyáját egyaránt szorgos hűségre sarkallhatják ez érdekes számok.

Az 1907. évi reversális statisztika.

	Ág. h. ev. Reform.		
	Veszteség:	Nyereség:	
1. Januárban . . .	53	41	
2. Februárban . . .	69	26	
3. Márciusban . . .	13	—	49
4. Áprilisban . . .	44	57	
5. Májusban . . .	53	54	
6. Júniusban . . .	24	21	
7. Júliusban . . .	40	37	
8. Augusztusban . . .	37	20	
9. Szeptemberben . . .	33	32	
10. Októberben . . .	27	43	
11. Novemberben . . .	78	97	
12. Decemberben . . .	24	—	23
Összesen	495	428	72

Ezen előzetes s még nem végleges adatok is bizony szomorú eredményt mutatnak, hát még mennyi lesz a kitértek és felekezetenküliek száma az 1907. évben, majd legközelebb beszámolunk véle, tanulságul és okútsággul arra nézve, mennyire ideje volna már nemcsak irni, szurkolni és gyűlésezni, hanem tenni is valamit ez ügyben!

A tiszaker. ág. hitv. ev. polgári leányiskola tanítótestülete Rozsnyón, február hó 27-én a város-háza nagytermében, saját pénztára gyarapítására a polgári leányiskolai növendékekkel nyilvános előadást rendez. Műsor: Álom az erdőben. Daljáték. Írta: Rudnyánszky Gyula. Megzenésítette: Lehotzky Eleonóra tanítónő. Szereplők: Emma, urileányka Molnár Edith III. o. n. Teréz, szegény árva Hensch Valika III. o. n. Örangyal Svehla Mancsi III. o. n. Zöldike, erdei tündérkirálynő Irányi Gizi IV. o. n. Szellő Jerem Ancsi IV. o. n. Harmat Hoffmann Valika, Hensch Annuska, Knóth Kató IV. és Gura Ilonka III. o. n. Lomb Lamboy Gizi, Glücksthal Mariska IV., Kathona Jolánka és Szentpétery Böske II. o. n. Ibolya Hankó Ilonka, Takács Valika, Ferjentsik Vali IV., Fleisher Etelka, Fialka Margit, Benkár Mici III., Engyel Jolán IV. és Pocsabay Juliska III. o. n. Pipacs Egyed Vili, Dobay Aranka II. és Mózer Elza I. o. n. Nefelejts Geisler Mariska II., Dankó Margit I. és Kostenszky Böske II. o. n. Gyöngyvirág Krausz Dóra, Pazér Emma, Gömör Margit I. o. n. Vadrózsa Turóczy Annuska III. o. n. Erdei manó Ferjentsik Viki III. o. n. — A Haza. Színmű egy felvonásban, három színváltozással. Írta: Barta Irén. Szereplők: Baróthyne Regula Jolán IV. o. n. Mariska, leánya Hokky Mariska IV. o. n. A Haza Prunyi Iza rendk. n. Emese, a magyarok ősanja Soós Jolán IV. o. n. Rozgonyiné Bencze Gizi IV. o. n. Szilágyi Erzsébet Kubinyi Böske IV. o. n. Kanizsai Dóra Gyarmathy Böske

IV. o. n. Dobó Katica Dobronyovszky Lenke IV. o. n. Lorántffy Zsuzsanna Prékopa Ilonka IV. o. n. Bornemissza Anna Vladár Angyal IV. o. n. Zrínyi Ilona Hankó Margit IV. o. n. Veres Pálné Lovcsányi Sára IV. o. n. Julcsa, szobaleány Kovács Juliska IV. o. n. — Magyar fonó. Életkép. Alakítják: Magyar Leányok: Alexy Ida III. o. n. Blitz Kornélia IV. o. n. Falvy Emmike III. o. n. Fialka Irénke, Flentisz Gizi, Fischer Dóra I. o. n. Gyarmathy Böske, Glatter Elza IV. o. n. Hunsdorfer Ilonka II. o. n. Járossy Gizi, Küffer Hermin II. o. n. Kolbenheyer Ilonka, Mihalidesz Ilma, Nagy Boriska, Tóth Margit III. o. n. Rothman Margit II. o. n. Magyar legények: Bartholomaeidesz Ilonka I. o. n. Czenzthe Elza, Hronyecz Margit III. o. n. Kapesándi Mariska IV. o. n. Péter Margit III. o. n. Sebők Annus II. o. n. A magyar szóltót táncolják: Andrassy Ili és Terray Emma III. o. n. Rendezik: *Domaniczky Irén, Eröss Jolán és Lehotzky Eleonóra tanítónők.*

Válasz B.-nek. B. úrnak tisztelet; de a csodálkozás teljesen az én részemen! Miként lehetséges, hogy művelt ember cikkem tartalmának teljes mellőzésével egy statisztikai adat alapján, mely esetleg már idejét multa, (aminthogy ez esetben így is van!) itéli meg az abban tárgyalt elvi kérdést? Miért keveri bele B. úr az elvi kérdésbe a római katolikus egyház politikai erőmutatványait és miért kívánja a kérdést ezáltal a józan egyházas megítélés mellőzésével az egyházpolitikai erőgyakorlatok terére átvinni? Miért korholja cikkemnek absztrakt tartalmát, holott meg kell hagynia, hogy én csak az „Orsz. Prot. Szövetség” alapszabály-tervezetének cél meghatározásából „absztaháltam” következtetéseimet? Cikkemnek tartalma *didaktikai!* Bocsánat tisztelt B. uram, de becses sorai az én cikkemnél sokkal oktatóbbak. Mert mi más az Ön szándéka, mint az, hogy engemet kioktasson? De akkor felelt volna meg legalább a didaktika elemi követelményének és cáfolta volna meg érvelésemet a közös alap elismerésével, mely a fentemlített cél meghatározásban adva volt; ne indult volna ki az egyetemes névtár ma már helytelen statisztikai adatából. Hogy én „az egyháznak szervezése ellen” szóltam, az merő találmány. Hiszen van egyházunknak szervezete s nem kellett avval reánk várnia; mert mi ugyan, ha B. úr eszmejárása szerint szerveztük volna, csak a római katolicizmus kegyelméből szereztünk volna annak létjogosultságot. Pedig, Istennek hála! van egyházunk szervezetének pozitív alapja, amely minden oppozíciójában és létért való küzdelmében főerősségét képpezte és joggal képezheti is mindenkor s ez: Isten igéjének tiszta tanítása. Végül csak megjegyzem, hogy az eddigi, a szóban forgó kérdést illető nyilatkozatok nem győztek meg a szövetség ellen nyilvánosságra hozott érvelé-

semnek helytelenségéről, sőt azok csak álláspontom igazolására szolgálnak. *Beyer Theophil*, községi ág. hitv. ev. lelkész.

NEKROLÓG.

Svehla János.

1827—1908.

A nógrádi egyházmegvének mély gyásza van. Folyó hó 8-án este élete 81-ik évében örök nyugalomra hűnyta le szemét Nagytiszteletű Svehla János úr, ipoly-magyar lelkész. A mélyen sujtott gyermekek, unokák, testvérek, számos rokonok és az elárult egyházközséggel együtt mély fájdalommal gyászolja az esperesség elhunyt nagy papját, több éven át főjegyzőjét, 17 éven át volt s 10 év óta kiérdemült főesperesét. Áldott porait, mi, kik az elhunytnak számtalanszor tapasztalt bölcsességét és mindenki iránti atyai szeretetét hálásan elismerjük, folyó hó 12-én, a délelőtti órákban temették el. Az Úrnak nagy munkása, ki minden képességeit a Jézus Krisztus szolgálatának szentelte, kinek élete munka s kinek munkája élet volt, elment számot adni sáfárkodásáról, hogy elvegye jutalmát, az örök élet koronáját.

A megboldogult 1827. évi július 13-án született Szinobányán, gymnáziumi tanulmányait pedig Osgyán, Losonc, Lőcse, Rozsnyó és Eperjesen végezte. Utóbbi helyen a nagyhirű Csupkay András jogtudóstanár alatt egy évig a jogtudományokat hallgatta. 1846-ban Pozsonyba ment s ott két évig a hittudományokat hallgatta. 1848. évben Candidaticumot tett Pozsonyban főt. Stromszky Ferencz s ugyanazon évben másodsorú ftdő Szeberényi János szuperintendensek előtt. 1849. őszén Osgyánba hivatott meg helyettes tanárnak, a honnan egy évi tanárkodás után Németországba készült. De a szabadságharc után beállott szomorú viszonyok mellett útlevelet nem tudott kieszközölni, miért a hittudományok további hallgatása céljából Bécsbe ment, hol azonban ki nem töltötte az évet, mert 1851-ben Dobrocsra (Dabar) hivatott segédlelkésznek s ugyanazon év szept. 16-án ftdő Komáromy József adminisztrátor által Miskolcon ordináltatott. Két heti káplánkodás után Turicskára (Etréfalva) hivatott meg rendes lelkésznek. Innén 1857-ben a Hontmegyei Kiscsalomiára ment, honnan 1862-ben Uhorskára (Ipolymagyar) hivatott meg lelkészül. Az Úr szolgálatában végzett nagy munkájának legfőbb időszaka az ipolymagyar-i lelkészkedés időszaka. Ez időben szolgált a nógrádi esperességet híven, teljes odaadással, mint körlelkész, mint főjegyző s 17 éven át mint főesperes. Ezen állásnak nemes, fenkölt lélekkel való betöltéséről, melyben a bölcsességet, erélyt mindenkor a

szeretettel tudta összekötni, az egyházmegye évkönyvei századokon át fognak tanuskodni. A főesperesi tisztről az egyházmegye őszinte ragaszkodásának számtalan bizonyítéka dacára, 1897-ben mondott le. Azóta Istenbeni bizalommal és keresztény türelemmel várta Úra és Üdvözítője hívó szavát, hogy elvegye hosszú, nemes munkájának örök jutalmát.

Legyen áldott emlékezete!

Málnapatakon, 908. február 14.

Hrk János,
főesperes.

IRODALOM.

Ev. konfirmandusok kátéja. Irta Raffay Sándor theol. tanár. Pályadíjat nyert mű. *Harmadik* javított kiadás. Ára bekötve 40 fillér. Ezzel a címmel immár a harmadik kiadást ért meg e jeles könyvecske, mely körülmény legfényesebben tanuskodik használhatósága és elterjedtsége mellett. E harmadik kiadásban már benn vannak mindazok a módosítások, melyeket a szerző a tapasztalás folytán szükségessé tartott. Külső kiállítása sokkal szebb, mint az eddigi kiadásoké volt. Megjelent és kapható *Kókai Lajos könyvkereskedésében.* (Budapest, IV., Károly-utca 1.) A konfirmációi oktatáshoz tankönyvül való alkalmazása céljából! szívesen küld a kiadó mutatványpéldányt.

KÉRELEM.

A cselfalvai ág. h. ev. leányegyház a román kori régi műemléket képező, s több századok viharjait túlélt huszita-templomának hatóságilag elrendelt lebontását kikerülendő, a magyarhoni nemeskeblű evang. testvéregyházak könyörületességéhez fordul azon alázatos kérelemmel: miszerint a saját templomaikból kiselejtezt, de még teljesen használható s lehetőleg **román stílű oltárral és orgonával a cselfalvai kisebb méretű templom belső berendezéséhez hozzájárulni**, s erről **Körtvélyessy Béla** eperjesi (Sárosmegye, u. p. helyben) lakos vm. árvaszéki ülnököt mint egyház-felügyelőt értesíteni kegyeskedjenek. Tájékoztatásul megjegyezzük, hogy a templom belső ürmérete 550·00³ köbméter, belső magassága a padozattól a mennyezetig 5 méter 80 centimeter, az oltárnak pedig a szentély magasságához mért magassága 3 métert, s szélessége 2 métert teszen.

Az oly csunya és kellemetlen női arczór eltávolítására legalkalmasabb a

RASOLIN.

Néhány perc alatt a szórt az arczról vagy kézről minden fájdalom nélkül eltávolítja.

Egy doboz ára 2 korona helyben, vidékre 2 korona 50 fillér előzetes beküldése mellett 52-9 bérmentve.

Magyar gyártmány! Egyedüli készítő! Magyar gyártmány!
„RASOL” vegyipari vállalat
BUDAPEST, VI., Váci-körut 55.

Postai és vasuti szétküldés naponta a világ minden részébe.

Készít legújabb új orgonát,
rendszerű elvállalja a régi orgonák átalakítását, ezek javítása, hangolása és évi gondozását, jótállás mellett, **jutányos áron, a legjobb anyagból** előállítva

MILINKOVICS PÉTER

orgonakészítő

KÖLCSÉN (Szatmár-megye.)

12-1

Magyarok! A kész ruha bécsi gyári munka!

KLEIN ADOLF

férfi-szabó-üzlete BUDAPEST,
VI., Desseffy-utca 23. sz.

Készít mérték szerint öltönyt vagy felöltőt 15 forinttól feljebb valódi gyapju szövet maradékokból. — Több évi tapasztalatomat Neuländer Testvérek és Weiner és Grünbaum es. és kir. udvari szabóknál szereztem. 13-9

•• MŰVÉSZIES MUNKA. ••

„EL A BOROTVÁVAL!”

mely már oly sok 1000 és 1000 embernél borbetegeket és más szerencsétlenséget okozott.

Borotválkozzunk „Rasol”-al kés nélkül.

Ezen teljesen ártalmatlan vegyszerekből összeállított borotváló por a szakállt annyira megpuhítja, hogy az az arczról elválik és az arc bársounsima lesz.

Használata egyszerű, mindenki maga kezelheti.

Ára 1 kilogramm (elegendő 30-szori használatra) helyben K 2-40, vidékre K 3-—, előleges beküldése mellett bérmentve, utánvétellel K 3-20.

Egyedüli készítő! Magyar gyártmány!

„RASOL” VEGYIPARI VÁLLALAT
BUDAPEST, VI., Váci-körut 55. sz.

52-9

RAKTÁRAK BUDAPESTEN:

Török József gyógyszerárában, Király-utca 12 — Neruda N. drogériájában, Kossuth Lajos-u. 7. — Molnár és Moser drogériájában, Koronaherceg-utca 11. — Detsényi Frigyes drogériájában, Marokkói-u. 1. — Detsényi Károly drogériájában, Fürdő-utca 10. — Podor Márton drogériájában, Király-u. 31. — Ács Mihály drogériájában, Lipót-körut 27. szám. És minden drogériában és illatszerekkereskedésben.

Tisztviselő-kölcsön!

20,000.000 korona áll rendelkezésre
1600 koronán

felüli törzsfizetéssel bíró köztisztviselőknek, katonatiszteknek, nyugdíjasoknak és nyugdíjképes magánhivatalnokoknak 3¹/₂ százalékos alapon 10-20 évi törlesztésre, legtöbb esetben kezes nélkül, szerény utólagos díjazással. Semmi levonás! Régi tartozásokat konvertálunk! Megkeresésnél közlendő: életkor, szolgálati idő és törzsfizetés.

Országos hitel- és kölcsönszerző vállalat

BUDAPEST, VII. ker., Izabella-utca 67.

(Andrássy-ut mellett.)

52-8

VALDMANN ALBERT

photocinkografiai műintézete

Budapest,

VIII. ker., Népszínház-utca 45.

Készít

CLICHÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzékek

és minden egyéb nyomtatványok

részére a legjobb kivitelben, a

legolcsóbb árak mellett. •

Felvilágosítással és árajánlattal

52-8 készséggel szolgálunk.

Elsőrendű ajánlatok! Elsőrendű ajánlatok!

Személyi hitel! Kezes és kezes nélkül katonatisztek-, papok-, lelkészek-, udvari-, állami-, megyei- és magán-tisztviselők, tanítók, kereskedők, iparosok, nyugdíjogosult hölgyek, kereskedelmi alkalmazottak és magánosoknak $\frac{1}{4}$ —20 évig terjedő időre havi, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és egész évi tőkekamat-törlesztéssel! Különlegesség: A páris—bécsi enquéte értelmében tőkésitem a jövedelmet.

Jelzálog hitel! 300 koronától feljebb I. II. és III. helyre földek-, városi és vidéki házak, nyaralók, gyárak, fürdőépületek, malmok, ásványviz és egyéb források és kőbányákra, a becsérték $\frac{3}{4}$ részéig.

Építési hitel! építésfélben levő ingatlanokra, 2—3 részletben, oly arányban, amilyen arányban az építkezés előrehaladt.

Bank- és magánadóságok konvertálása!

Előnyösen! **szolid** alapon és **gyorsan** eszközöm mindezen fenti műveleteket elsőrangú bel- és külföldi intézetek által.

ZÁBORSZKI JÓZSEF

leszámítoló és bankiroda, Budapest, VI., Sziv-u. 28.

Válaszbélyeg meliélklendő. • Kérjen prospektust.

ZORN MÓR

BUDAPEST—BÉCS.

Butorszállítási és
beraktározási
vállalata.

Képvisele:
bel- és külföldön minden
nagyobb városban.

BUDAPEST,

VIII. József-körut 18. szám.

26—11

Ki akar pénzkölcsönt!?

Felvilágosítás díjmentes, válaszbélyeg ellenébe.

4— $4\frac{1}{2}$ %-os pénzkölcsönt

— közvetítünk a következő feltételek mellett: —

FÖLDBIRTOKRA

65 évre 2·50%-ra	30 évre 3·20%-ra
60 évre 2·60%-ra	25 évre 3·65%-ra
40 évre 2·85%-ra	20 évre 3·95%-ra

Ezen csekély százalékban tőketörlesztés és kamat befoglaltatik.

BOTH DEZSŐ BANKKÉPVISELETE

Budapest, VII., Rottenbiller-u. 1. szám,
Augusztus hó 1-től Szövetség-utca 2/B.

Nemkülönben személykölcsönt katonatiszteknek, papoknak, tanítóknak, vasuti és gyári alkalmazottaknak, kereskedőknek stb. előnyös visszafizetésre.

Tisztviselőkölsön 5—25 évi időtartamra kötelezvény ellenében, fizetéselőjegyzésre kezes nélkül. 1000 korona kölcsön után törlesztés és kamat címén fizetendő havonta 8, 10, 12, 15 kor. Levélbeli megkeresésnél megírandó: állás, fizetés, kitöltött szolgálati idő és életkor. Ily kölcsönöket 15—20 nap alatt folyósítatunk.

Törlesztéses jelzálogkölsönt szilárd anyagból épült lakházakra, valamint telkekre, építkezésekre 10, 15, 20, 25, 30, 40 és 50 év alatt leendő törlesztésre. 26—9

Beck Károly, Budapest

épület- és mulakatos, szabadalmazott ablakszellőztető készü-
lék és önműködő zajnélküli ajtócsukó-készítő

VIII., József-utca 14. szám.

Mértékvetel végett szivesked-
jék hozzám fordulni.

Ablakszellőzők ára:

Legnagyobb, legnehezebb és diszes	25.— kor.
Rendes ablakok iskolák, intézetek és magánlakásokhoz	13.— "
Könnyebb, szimpla ablakokhoz	9.— "
Klozetek	6.60 "

Szabadalmi szám 16.794. Költségvetések ingyen.

Ablakszellőztető készülékeimet a következő nevezete-
sebb helyeken használják: Nemzeti Kaszinó, Keres-
kedelmi miniszterium, Ref. főgimnázium, M. kir. Lu-
dovica. Kíspesti állami elemi iskolákban s több kórház
és iskolában és vidéken is kitűnőnek bizonyultak

3.500 darab már használat-
ban van. 30—11